

УДК 352:061.2:502.131.1:340(477)

Козак Іванна Ігорівна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національний університет «Львівська політехніка»*

Kozak Ivanna

*Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Regional and Local Development
Lviv Polytechnic National University*

ORCID: 0000-0003-1801-8877

Романюк Юрій Миколайович

*аспірант кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національного університету «Львівська політехніка»*

Romaniuk Yurii

*Postgraduate of the
Lviv Polytechnic National University*

Салій Андрій Валерійович

*аспірант кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національного університету «Львівська політехніка»*

Salii Andrii

*Postgraduate of the
Lviv Polytechnic National University*

Ханик Андрій Сергійович

*аспірант кафедри регіонального та місцевого розвитку
Національного університету «Львівська політехніка»*

Khanyk Andrii

*Postgraduate of the
Lviv Polytechnic National University*

DOI: 10.25313/2617-572X-2024-4-9789

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

LEGAL REGULATION OF ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMMUNITIES IN UKRAINE

Анотація. Вступ. У результаті реалізації успішної реформи децентралізації влади в Україні постають питання окреслення кола завдань та відповідальності місцевих органів влади задля забезпечення місцевого розвитку. Сучасний глобальний прогресивний розвиток суспільства вбачається у реалізації ідеї сталого розвитку, яка сформована і модернізується Організацією Об'єднаних Націй. Враховуючи пріоритети Європейського напрямку розвитку Україна підтримала і впроваджує глобальні Цілі сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях. Отже, реалізація мети дослідження є актуальним завданням як з огляду Євроінтеграційних прагнень нашої держави, так і для формування та реалізації політики місцевого розвитку в умовах сучасних реформ та викликів, зокрема і агресії РФ проти України та людства.

Мета. Метою дослідження є узагальнення та систематизація правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні, зокрема на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях.

Результати. У науковій статті розкрито необхідність у результаті реформи децентралізації формування та реалізації органами місцевого самоврядування політики забезпечення сталого розвитку територій. Узагальнено правові засади діяльності територіальних громад. Висвітлено правове забезпечення глобальних цілей сталого розвитку та правові акти Європейського Союзу у цій сфері. Систематизовано законодавство України для забезпечення сталого розвитку. Здійснено узагальнення правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні, зокрема на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях. Запропоновано графічне бачення взаємозв'язку нормативно-правових факторів забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях доцільно здійснювати обґрунтування пріоритетів повоєнної відбудови та подальшого розвитку територіальних громад згідно концепції сталого розвитку для покращення добробуту мешканців громад, населення держави та світової громадськості.

Ключові слова: сталий розвиток, місцевий розвиток, сталий розвиток територіальних громад, місцеве самоврядування, територіальна громада, державне регулювання, нормативно-правове забезпечення, цілі сталого розвитку.

Summary. Introduction. As a result of the implementation of the successful reform of the decentralization of power in Ukraine, the issue of defining the range of tasks and responsibilities of local authorities to ensure local development. Modern global progressive development of society is seen in the implementation of the idea of sustainable development, which was formed and modernized by the United Nations. Taking into account the priorities of the European direction of development, Ukraine has supported and is implementing the global Sustainable Development Goals at the national, regional and local levels. Therefore, the realization of the goal of the study is an urgent task both from the perspective of the European integration aspirations of our country, and for the formation and implementation of local development policy in the conditions of modern reforms and challenges, in particular, the aggression of the Russian Federation against Ukraine and humanity.

Purpose. The purpose of the study is to generalize and systematize the legal regulation of ensuring the sustainable development of territorial communities in Ukraine, in particular at the global, national, regional and local levels.

Results. The scientific article reveals the necessity as a result of the decentralization reform of the formation and implementation by local self-government bodies of the policy of ensuring the sustainable development of territories. The legal principles of the activity of territorial communities are summarized. The legal support of the global goals of sustainable development and the legal acts of the European Union in this area are covered. The legislation of Ukraine has been systematized to ensure sustainable development. Generalization of the legal regulation of ensuring the sustainable development of territorial communities in Ukraine has been carried out, in particular at the global, national, regional and local levels. A graphic vision of the interrelationship of normative and legal factors of ensuring the sustainable development of territorial communities in Ukraine is offered.

Discussion. In further scientific studies, it is advisable to justify the priorities of post-war reconstruction and further development of territorial communities according to the concept of sustainable development to improve the well-being of community residents, the population of the state, and the world community.

Key words: sustainable development, local development, sustainable development of territorial communities, local self-government, territorial community, state regulation, regulatory and legal support, goals of sustainable development.

Постановка проблеми. У результаті реалізації успішної реформи децентралізації влади в Україні постають питання окреслення кола завдань та відповідальності місцевих органів влади задля покращення добробуту місцевого населення, формування конкурентного бізнес-середовища, створення умов діяльності і співпраці активних громадян та громадських організацій тощо. Сучасний глобальний прогресивний розвиток суспільства вбачається у реалізації ідеї сталого розвитку, яка сформована і модернізується Організацією Об'єднаних Націй. Враховуючи пріоритети Європейського напрямку розвитку Україна підтримала і впроваджує глобальні Цілі сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях. Сталим розвитком нашої планети варто вважати таку ситуацію, коли у суспільстві буде системно вирішено усі критичні проблеми економічного, соціального та екологічного спрямування. Сталий розвиток територіальних громад характеризує спроможність громад приймати рішення щодо опти-

мального використання обмежених ресурсів задля забезпечення економічного зростання, соціальної рівності, добробуту та високого рівня якості життя, без шкоди для довкілля, підтримання і збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Отже, узагальнення правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні є актуальним завданням як з огляду Євроінтеграційних прагнень нашої держави, так і для формування та реалізації політики місцевого розвитку в умовах сучасних реформ та викликів, зокрема і агресії РФ проти України та людства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти забезпечення сталого розвитку досліджують у своїх працях ряд науковців та практиків. Так, Васильєва О. та Васильєва Н. [2] висвітлюють концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад; Панчишин Т. і Вдовин М. [10] акцентують свою увагу на компонентах сталого розвитку; Редько К. і Мірошниченко В. [21] здійснюють оцінку стану виконання цілей сталого розвитку

в Україні; Шіковець К., Квіта Г. та Єрмоєнко Я. [25] присвячують свої праці системно-ситуаційному моделюванню цілей сталого розвитку; Крайник О. [7] розглядає питання державного регулювання сталого розвитку територіальних громад в умовах завершення реформи децентралізації. Полторак А. [13] висвітлює організацію соціально-економічного розвитку територіальних громад. Окремі аспекти концепції сталого розвитку, а саме аналіз сучасного стану добробуту населення, рейтингування регіонів України за показниками добробуту досліджують Вдовин М., Міщук Т., Зомчак Л. [3, 4]. Нормативно-правове забезпечення процесів децентралізації влади та формування спроможних територіальних громад в Україні узагальнює Пипяк М. [12]. Про стратегічне управління фінансами територіальних громад висвітлюють Токаренко О. та Матвієнко Г. [23]. Разом з тим, потребує удосконалення стан наукового розроблення проблем правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні.

Метою статті є узагальнення та систематизація правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні, зокрема на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях.

Виклад основного матеріалу. Зміна адміністративно-територіального устрою в Україні та формування спроможних територіальних громад у результаті проведення реформи децентралізації дозволили сформувати систему місцевого самоврядування, яка б мала змогу забезпечити належний рівень надання та доступність послуг для усіх мешканців громади. Позитивні наслідки реформування сьогодні відчутні у всіх сферах суспільного життя. Органи влади територіальних громад отримали ресурси та повноваження для ефективного управління процесами місцевого розвитку, перерозподілу наявних та залучення зовнішніх ресурсів з метою підвищення добробуту мешканців, створення умов для функціонування конкурентоспроможного бізнесу, активізації громадянського суспільства.

Конституція України гарантує територіальним громадам право «...самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [6, ст. 140]. Серед повноважень органів місцевого самоврядування Конституцією передбачено їх компетенцію «...затверджувати програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролювати їх виконання» [6, ст. 143]. Таким чином, конституційні засади діяльності територіальних громад вказують на їх право та відповідальність у вирішенні питань місцевого розвитку.

Засади організації та діяльності системи місцевого самоврядування в Україні визначені у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». У цьому законі визначено територіальні громади (сіл, селищ, міст) первинним суб'єктом місцевого

самоврядування та основним носієм його функцій і повноважень [17, ст. 6]. Детальний аналіз повноважень усіх гілок системи місцевого самоврядування (рад, голів, виконавчих органів рад, органів самоорганізації населення), передбачених у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», вказує на їх компетенцію у сфері формування та реалізації політики місцевого розвитку.

Таким чином, територіальні громади із об'єктів управління перетворено у суб'єктів управління, їх наділено самостійністю у вирішенні питань планування та забезпечення місцевого розвитку, створення умов для функціонування конкурентного бізнес-середовища, просторового планування, соціального захисту і забезпечення, збереження навколишнього природного середовища тощо.

Разом із ресурсами та повноваженнями на органи місцевого самоврядування покладено відповідальність за реалізацію своєї діяльності, зокрема і у сфері забезпечення сталого розвитку, тому представники громад потребують нових знань, умінь та досвіду в сфері інноваційного управління на місцевому рівні.

Основою тенденцій сучасного світового розвитку є концепція сталого розвитку, яку можна вважати прогресивним та перспективним дороговказом для розвитку сучасної цивілізації. Вважається, що ідеї сталого розвитку порушувалися ще до нашої ери, зокрема у вченнях Аристотеля щодо організації діяльності домогосподарств у стародавній Греції.

Підґрунтям для формування сучасної концепції сталого розвитку стала «Декларація тисячоліття» підтримана членами 189-ти країн на Саміті тисячоліття ООН у 2000 році. Декларація окреслила 8 універсальних цілей з терміном їх досягнення до 2015 року, запропонувала конкретні терміни та кількісні показники у трьох напрямках: мир і безпека, розвиток та права людини. Адаптацію Цілей Розвитку Тисячоліття до національних особливостей здійснили багато країн, в тому числі і Україна. Варто відзначити, що у деяких сферах вдалося здобути значних результатів. Проте деякі цілі залишилися декларативними і не досягнуті, зокрема у найменш розвинених країнах чи країнах, які перебувають в особливих ситуаціях.

Значно ширший спектр завдань щодо подальшого глобального розвитку покладено у основу Цілей сталого розвитку (далі — ЦСР). Так, 25 вересня 2015 року на саміті Організації Об'єднаних Націй (далі — ООН) у Нью-Йорку Генеральною Асамблеєю було ухвалено підсумковий документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» [11]. План дій ілюструє амбітне та спрямоване на перетворення бачення глав держав і урядів та високих представників, які зібралися, розвитку у сферах, які є досить значними для людства та планети, на наступні 15 років (до 2030 року).

Основним результатом Саміту стало проголошення 17 взаємодоповнюючих ЦСР, які конкретизовано у 169 завданнях та узагальнено у економічній, соціальній та екологічній сферах. Ухвалені глобальні Цілі сталого розвитку (далі — ГЦСР) являють собою універсальний заклик світової громадськості до дій задля скорочення бідності, захисту планети та життя у мирі і достатку.

Відповідальність за впровадження заходів та контролю за їх виконанням для досягнення ГЦСР на глобальному, національних та регіональних рівнях, згідно Плану дій, покладено на Уряди. Документ вказує на те, що «...кожний уряд установлює власні національні завдання, керуючись глобальним рівнем устремління, але враховуючи національні умови. Уряд кожної держави також сам вирішуватиме, як ці рекомендовані глобальні завдання будуть відображені у національних процесах планування, політичних заходах і стратегіях...» [11].

Концепція сталого розвитку стала базовою стратегією у Європейському Союзі. Нормативними документами стали стратегія «Європа 2020» (2010 р.), Інновації для сталого зростання: Біоекономіка для Європи (2012 р.), Замкнення циклу — План дій ЄС щодо циклічної економіки (2015 р.), Наступні кроки для сталого європейського майбутнього: Європейські дії щодо стійкості (2016 р.), Стійка біоекономіка для Європи: посилення зв'язку між економікою, суспільством та навколишнім середовищем (2018 р.), Європейська Зелена Угода (2019 р.) та інші [22, с. 116].

Україна, разом з іншими країнами-членами ООН, приєдналася до ідеї забезпечення глобального сталого розвитку і офіційно підтримала міжнародні рішення щодо сталого розвитку, проте у законодавчому полі впродовж довгого часу не було затверджено концепцій, стратегій, планів впровадження ідеї сталого розвитку. Варто відзначити, що було кілька спроб створити та затвердити Концепцію сталого розвитку, проте жодна з них не мала успіху [20].

Важливим нормативно-правовим актом вітчизняного законодавства щодо практичної реалізації ідеї сталого розвитку було прийняття Постанови Верховної Ради України (1999 р.) «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» [16]. Цей документ передбачає, що для забезпечення сталого розвитку населених пунктів розробляються правові засади реалізації державної політики у цій сфері на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. При цьому визначено, що на загальнодержавному рівні реалізуються заходи щодо вдосконалення законодавства, державних стандартів та норм; на регіональному — розробляються регіональні правила забудови та забезпечується координація сталого розвитку населених пунктів з урахуванням державних та суспільних

інтересів та контроль за дотриманням законодавства, державних стандартів і норм; на місцевому — розробляються місцеві правила забудови та приймаються нормативно-правові акти щодо регулювання соціально-економічного розвитку населених пунктів, планування, забудови та з інших питань забезпечення їх сталого розвитку [16].

У 2012 році науковцями Національної академії наук України було представлено новий Проект Концепції переходу України до сталого розвитку, проте і він не був затверджений. У 2015 році з метою наближення до стандартів «Європа 2020», підписано указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» [18]. Крім того, орієнтири для досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку, які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році, сформовано у Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» [24]. У 2019 році указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» акцентовано на необхідності забезпечити дотримання 17 національних ЦСР [19]. Крім того, з грудня 2020 року із внесенням змін до Регламенту Кабінету Міністрів України передбачено необхідність враховувати ЦСР у процесі формування та реалізації державної політики в Україні [15]. Відтоді ЦСР стали орієнтиром при розробленні прогностичних та програмних документів економічного та соціального розвитку нашої держави.

Адаптація ГЦСР для формування стратегічних пріоритетів розвитку України до 2030 року відбувалася за принципом «Нікого не залишити осторонь». Упродовж 2016 року в Україні було проведено 4 консультації на національному рівні та 10 — на регіональних, загалом було залучено понад 800 експертів, урядовців, дипломатів, спеціалістів установ ООН, представників громадянського суспільства тощо. Усі ГЦСР розглядалися з врахуванням національних особливостей [9]. Таким чином, було сформовано національні Цілі сталого розвитку, які зосереджують увагу на забезпеченні економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування. Національна система Цілей сталого розвитку включає 17 цілей та 86 завдань.

Варто відзначити, що у 2020 році Україна представила світовій спільноті перший Добровільний огляд стану досягнення ЦСР. У 2021 році в Україні запроваджено постійний моніторинг індикаторів ЦСР [14.]. Результатами моніторингу досягнення ЦСР є у відкритому доступі від Державної служби статистики України [1].

Узагальнення правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні, зокрема на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях відображено на рис. 1.

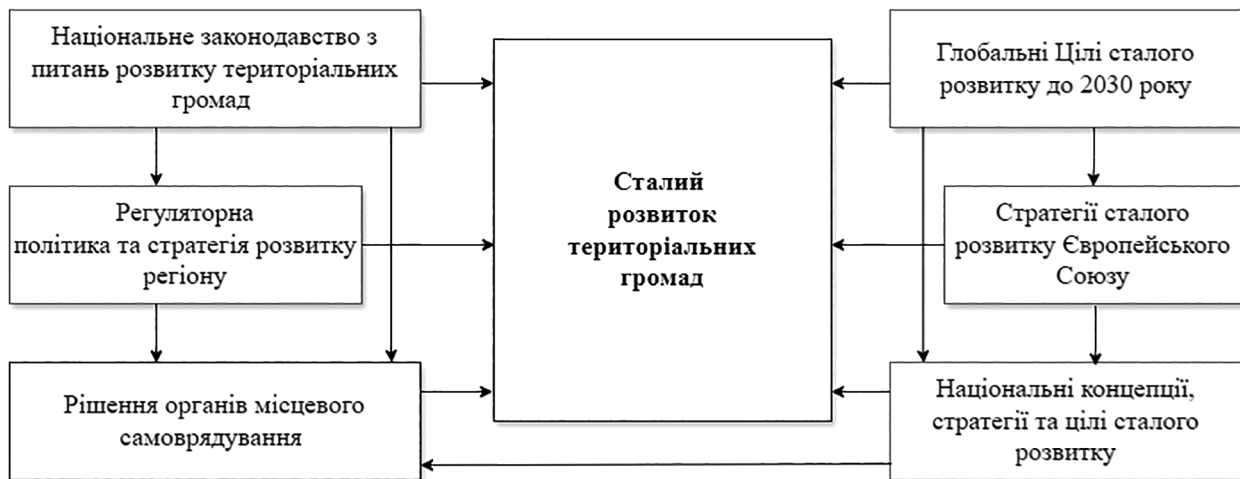

Рис. 1. Нормативно-правові фактори забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні

Джерело: авторська розробка

До компетенції національного законодавства забезпечення сталого розвитку слід віднести нормативно-правові акти з питань:

- формування національної концепції сталого розвитку;
- обґрунтування цілей та завдань сталого розвитку;
- визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку та захисту навколишнього середовища;
- децентралізації влади та повноважень;
- державної регіональної політики;
- визначення відповідальності за розвиток територіальних громад;
- розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку;
- стратегічного планування розвитку територіальних громад;
- планування просторового розвитку територій;
- інші.

Регуляторна політика та стратегія розвитку регіону мають визначати регіональні особливості забезпечення сталого розвитку в областях України.

На місцевому рівні правове регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад передбачає прийняття рішень органів місцевого самоврядування щодо:

- формування та реалізації стратегії місцевого розвитку;
- ефективного використання ресурсів;
- соціального захисту та соціального забезпечення;
- поводження з відходами;
- інші.

Загалом, для забезпечення сталого місцевого розвитку територіальні громади мають планувати та реалізовувати свою діяльність збалансовуючи економічні, соціальні та екологічні інтереси. Положення Стратегії розвитку територіальної громади мають відповідати цілям державної політики у сфері регіонального розвитку та узгоджуватися з «Державною стратегією регіонального розвитку

на 2021–2027 роки» та «Національною економічною стратегією на період до 2030 року», а також із обласною стратегією, а у глобальному вимірі — корелювати з Цілями Сталого Розвитку, сформульованими у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» [5; 8; 11].

Варто відзначити, що можливою є ситуація досягнення економічного зростання і задоволення соціальних та екологічних потреб у межах конкретної території, регіону чи країни у короткотермінові проміжки часу. Проте досягнення цілей сталого розвитку одночасно для людства усієї планети стає неможливим допоки існують локальні економічні, соціальні чи екологічні проблеми та конфлікти. Сьогодні, в умовах активних бойових дій в Україні, та й в інших частинах світу, світова громадянськість не може звітувати про належне виконання цілей сталого розвитку і позитивних результатів реалізації ідей цієї концепції до 2030 року. Війна стала загрозою як економічному зростанню, так і соціальним та екологічним аспектам подальшого розвитку людства.

Для забезпечення місцевого розвитку за засадах сталості територіальні громади в Україні до початку повномасштабного вторгнення агресора планували та працювали над вирішенням проблем економічного, соціального та екологічного спрямування. У сучасних умовах війни проблеми сталого розвитку територіальних громад в Україні поглибилися та актуалізувалися в усіх аспектах. Так, на економічний розвиток сьогодні здійснює негативний вплив обмеження, втрата, нищення, вивезення на непідконтрольні Україні території усіх видів активів, зменшення внутрішнього попиту та обмеження експорту, втрата трудового потенціалу, постійні тривоги (часткові перерви у діяльності), зменшення активності зв'язків із

усіма зацікавленими сторонами економічної діяльності тощо.

Впродовж двох років активних бойових дій значно поглибилися проблеми у соціальній сфері. Маємо втрату та руйнування житлових та соціальних об'єктів, критичної інфраструктури, транспортної мережі, логістики та зв'язку, актуалізуються проблеми у освітній сфері, системі охорони здоров'я, побутового обслуговування та соціального забезпечення. Загострилися проблеми реалізації пенсійного та соціального забезпечення, зростає бідність населення, значно погіршуються умови праці і побуту, pojawiaються нові категорії потреб (сироти; вдівці; батьки, діти яких назавжди стали Героями; Герої, які втратили здоров'я і потребують реабілітації та нашої уваги і зусиль тощо).

Загострення екологічних проблем в час війни особливо відчувають мешканці територій, близьких до лінії зіткнення, це — забруднення повітря, води, ґрунту. У результаті постійних бомбардувань та обстрілів спостерігаються викиди значної кількості токсичних хімічних речовин у природне середовище. Наслідки сучасної агресії ще довго будуть відчутні як для України, так і світової громадськості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Територіальні громади відповідальні за місцевий розвиток, відтак результати діяльності територіальних громад впливають на розвиток і процвітання місцевої громади, добробут країни

загалом та забезпечення сталого розвитку людства. Для ефективної реалізації політики сталого розвитку органи місцевого самоврядування керуються положеннями сучасного законодавства та у межах їх компетенції формують власну політику місцевого розвитку. Узагальнення правового регулювання забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні дозволило виділити нормативно-правові акти, прийняті на глобальному, національному, регіональному та місцевому рівнях та окреслити напрямки питань, які урегульовуються на кожному із них. Їх вирішення потребує використання комплексного системного підходу, взаємоузгодженості рішень та дій на усіх рівнях влади та найголовніше — припинення несправедливої агресії РФ проти України та всього людства.

Людство має докладати значних зусиль для практичної реалізації концепції сталого розвитку. Сучасна новітня історія, як от пандемія Covid-19 чи збройна агресія РФ, вказує на те, що глобальні чинники можуть бути не передбачуваними і неочікуваними, і вони мають значний негативний вплив на реалізацію політики сталого місцевого розвитку.

Перспективою подальших досліджень має стати обґрунтування пріоритетів повоєнної відбудови та подальшого розвитку територіальних громад згідно концепції сталого розвитку для покращення добробуту мешканців громад, населення держави та світової громадськості.

Література

1. Sustainable Development Goals. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/goals/> (дата звернення: 04.04.2024).
2. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 74–78.
3. Вдовин М., Міщук Т. Рейтингування регіонів України за показниками добробуту населення. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2022. Вип. 1 (91). С. 3–9.
4. Вдовин М.Л., Зомчак Л.М., Міщук Т.В. Аналітика сучасного стану добробуту населення України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39.
5. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 р. № 695. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
6. Конституція України від 28.06.1996 р. із змінами. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 04.04.2024).
7. Крайник О. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24.
8. Національна економічна стратегія на період до 2030 року : Постанова Кабміну від 3.03.2021 р. № 179. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
9. Наша робота над досягненням Цілей сталого розвитку в Україні. *Організація Об'єднаних Націй в Україні: вебсайт*. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (дата звернення: 04.04.2024).
10. Панчишин Т., Вдовин М. Компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 5.
11. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. *United Nations Development Programme: вебсайт*. 2018. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> (дата звернення: 04.04.2024).

12. Пипяк М.І. Нормативно-правове забезпечення об'єднання територіальних громад в Україні: стан та напрями розвитку. *Науковий вісник УжНУ*. 2018. Вип. 51, Том 2. С. 18–21.
13. Полторак А.С. Організація соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Modern Economics*. 2022. № 33. С. 88–98.
14. Постійний моніторинг індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку. Сталий розвиток міст і громад. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (дата звернення: 04.04.2024).
15. Про внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. № 1285. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1285-2020-p#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
16. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
17. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. зі змінами. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
18. Про Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
19. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 04.04.2024).
20. Проекти концепції сталого розвитку України: можливість їх вдосконалення та застосування. Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень: вебсайт*. 2014. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhen-nya/nacionalna-bezpeka/proekti-konceptcii-stalogo-rozvitku-ukraini-mozhливист-ikh> (дата звернення: 04.04.2024).
21. Редько К., Мірошніченко В. Дослідження сталого розвитку в Україні: оцінка стану виконання цілей. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 22. С. 5–13.
22. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. К. : НУХТ, 2022. 337 с.
23. Токаренко О., Матвієнко Г. Стратегічне управління фінансами територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47.
24. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України*. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> (дата звернення: 04.04.2024).
25. Шіковець К., Квіта Г. та Єрьоменко Я. Системно-ситуаційне моделювання цілей сталого розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 62. С. 102–107.

References

1. Sustainable Development Goals. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/goals/> (date of access: 04.04.2024).
2. Vasylieva O. I., Vasylieva N. V. Kontseptualni zasady staloho rozvytku terytorialnykh hromad. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2018. № 8. S. 74–78.
3. Vdovyn M., Mishchuk T. Reitynhuvannya rehioniv Ukrainy za pokaznykamy dobrobutu naselennia. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*. 2022. Vyp. 1 (91). S. 3–9.
4. Vdovyn M. L., Zomchak L. M., Mishchuk T. V. Analitika suchasnoho stanu dobrobutu naselennia Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2022. Vyp. 39.
5. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5.08.2020 r. № 695. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text> (date of access: 04.04.2024).
6. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. iz zminamy. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (date of access: 04.04.2024).
7. Krainyk O. Derzhavne rehuliuвання staloho rozvytku terytorialnykh hromad. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. № 24.
8. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku: Postanova Kabminu vid 3.03.2021 r. № 179. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-p#Text> (date of access: 04.04.2024).
9. Nasha robota nad dosiahnenniam Tsilei staloho rozvytku v Ukraini. *Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii v Ukraini: vebсайт*. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (date of access: 04.04.2024).
10. Panchyshyn T., Vdovyn M. Komponenty staloho rozvytku terytorialnykh hromad ta rehioniv v umovakh suspilno-politychnykh vyklykiv. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. № 5.

11. Peretvorennia nashoho svitu: poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. *United Nations Development Programme: vebсайт*. 2018. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennia-nashoho-svitu-poryadok-denniy-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku> (date of access: 04.04.2024).
12. Pypiak M.I. Normatyvno-pravove zabezpechennia obiednannia terytorialnykh hromad v Ukraini: stan ta napriamy rozvytku. *Naukovyi visnyk UzhN U*. 2018. Vyp. 51, Tom 2. S. 18–21.
13. Poltorak A.S. Orhanizatsiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad. *Modern Economics*. 2022. № 33. S. 88–98.
14. Postiinyi monitorynh indyktoriv dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku. Stalyi rozvytok mist i hromad. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/1> (date of access: 04.04.2024).
15. Pro vnesennia zmin do Rehlamentu Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.12.2020 r. № 1285. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1285-2020-p#Text> (date of access: 04.04.2024).
16. Pro Kontseptsiu staloho rozvytku naselenykh punktiv: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 24.12.1999 r. № 1359-XIV. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text> (date of access: 04.04.2024).
17. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR. zi zminamy. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text> (date of access: 04.04.2024).
18. Pro Stratehiu staloho rozvytku “Ukraina — 2020”: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (date of access: 04.04.2024).
19. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30.09.2019 r. № 722/2019. *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi vebportal*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (date of access: 04.04.2024).
20. Proekty kontseptsii staloho rozvytku Ukrainy: mozhlyvist yikh vdoskonalennia ta zastosuvannia. Analitychna zapyska. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen: vebсайт*. 2014. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/proekty-koncepcii-stalogo-rozvitku-ukraini-mozhlyvist-ikh> (date of access: 04.04.2024).
21. Redko K., Miroschnychenko V. Doslidzhennia staloho rozvytku v Ukraini: otsinka stanu vykonannia tsilei. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*. 2022. № 22. S. 5–13.
22. Stratehiia staloho rozvytku: Yevropeiski horyzonty: pidruchnyk / I.L. Yakymenko, L.P. Petrashko, T.M. Dyman, O.M. Salavor, Ye.B. Shapovalov, M.A. Halaburda, O.V. Nychyk, O.V. Martyniuk. K.: NUKhT, 2022. 337 s.
23. Tokarenko O., Matviienko H. Stratehichne upravlinnia finansamy terytorialnykh hromad. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. № 47.
24. Tsili staloho rozvytku: Ukraina. Natsionalna dopovid. *Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy*. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> (date of access: 04.04.2024).
25. Shikovets K., Kvita H. ta Yeromenko Ya. Systemno-sytuatsiine modeliuvannia tsilei staloho rozvytku. *Infras-truktura rynku*. 2021. Vyp. 62. S. 102–107.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2024